

Vitalitat cultural des de l'anonimat

Ramon Arau
treballant al despatx
de casa seva
ENRIC ARAU

DE LA UTOPIA
AL CAMP DE
CONCENTRACIÓ
DE DEUSTO
Ramon Arau

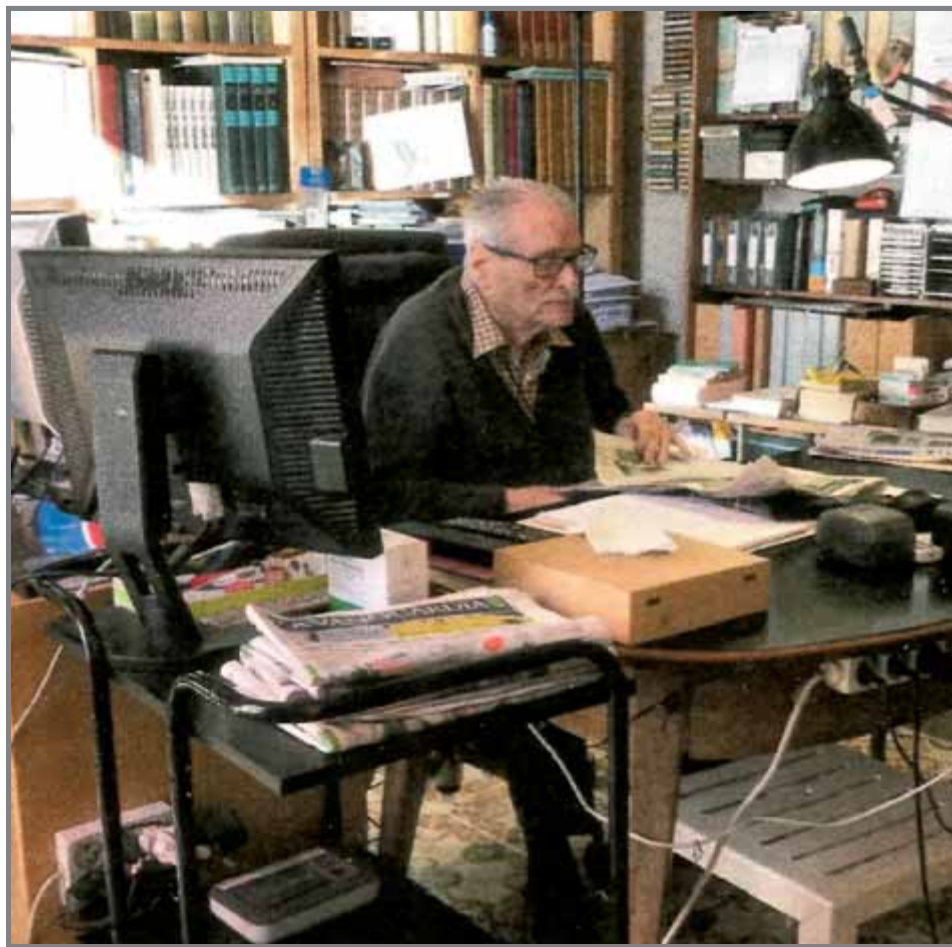
Editorial: Viena
Barcelona, 2014
Pàgines: 252
Preu: 19 euros

Diu que la sort no l'has de buscar, per si de cas ve; això sí, no t'has de quedar a casa parat. Dic això perquè al llarg d'una quarantena d'anys he fet recerca pedagògica i això ha comportat conèixer moltes persones, a més de trepitjar arxius i biblioteques. Si t'has especialitzat en l'educació republicana renovadora a la ciutat de Barcelona, com és el meu cas, s'entendrà que hagi fet molts amics i amigues que van anar a les escoles municipals, als Grups Escolars del Patronat Escolar i als quatre Institut-Escola catalans, com és el cas d'en Ramon Arau i Latre, traspasat el 26 de gener passat. Va néixer el mateix dia i mes del 1920. I, casualitats de la vida, també, mentre els feixistes entraven vencedors a Barcelona, l'internaven al camp de concentració de Deusto, després de fer-lo presoner una dotzena de dies abans a Valls.

Amb aquest entranyable *biberó* he mantingut una relació comunicativa intensa des de fa una desena d'anys. A mitjans del 2007 vaig enviar un qüestionari a més d'un centenar d'exalumnes que es van formar als Institut-Escola per fer *Els alumnes de la Generalitat* (2009). Qui em va contestar d'una manera més completa i generosa d'extensió va ser en Ramon. Aquest fet va portar a interessar-me i aprofundir en la seva personalitat.

A principis d'aquest segle –i a petició de la seva filla Marion– va realitzar quatre volums amplis de les seves memòries i els antecedents familiars en format D4. Hi destacava sobremanera l'etapa en què va ser cridat al front a finals d'abril del 1938. Era un document únic, perquè única va ser la seva experiència vital al llarg d'uns nou mesos, la major part com a ajudant de la Secció d'Informació de l'estat major de la Brigada Mixta, Tercera Divisió del XV Cos d'Exèrcit. L'interès mutu es va concretar en la publicació del llibre *De la utopia al camp de concentració* (2014), on vaig tenir el privilegi de ser-ne l'editor literari. Una obra on aconsegueix fer literatura de guerra, a l'altura dels millors autors de casa nostra. Les seves memòries van servir –entre altres– per confeccionar l'obra teatral *In Memoriam. La quinta del biberó*, amb text i direcció de Lluís Pasqual.

Sempre afirmava que el que l'havia marcat pel que fa a l'educació havia estat cursar el batxillerat a l'Institut-Escola (primer al del Parc i després al Pi i Margall). Va rebre una formació activa on el protagonisme el tenia l'alumnat i on el professorat –amb una supervisió diària de les tasques escolars– aconseguia crear persones amb cultura i ciutadans lliures, amb drets i deu-

Ramon Arau va morir el 26 de gener passat

res. Van ser actors d'una metodologia que no feia servir el llibre de text, però on el paper de la biblioteca i del treball en grup era fonamental. Una formació en valors i humanista, que intentava que cap matèria estigués una per sobre de l'altra en l'àmbit pedagògic.

El seu altre *Institut-Escola* el va aconseguir, de manera paritària, quan es va casar amb Glòria Elias i Durany –també alumna del Pi i Margall–, llicenciada en filosofia i lletres, especialitat de llengües semítiques per la UB. Després de treballar en centres com l'Escola Decroly i l'Escola Al-leluia, va tornar a la universitat a finals dels anys setanta com a ajudant d'investigació de la Càtedra d'Història de la Ciència del doctor Joan Vernet i Ginés.

Tots dos van ser socis d'honor de l'Ateneu Barcelonès i van conrear amistats amb

personalitats de la talla de Josep M. Subirats, l'acadèmic Carlos Seco, l'investigador en art José Milicua, el publicista i pintor Joaquim Pitarch, el pedagog Ricard Pedrals i Blanxart, el científic naturalista Joaquim Mateu, l'historiador i hebraïsta David Romano, els advocats Josep Ferrer i Gil i Àngel Latorre Segura... i, òbviament d'una manera intensa i periòdica, amb Joan Vernet i la seva esposa Leonor Martínez, que també era professora d'àrab i traductora.

Michel de Montaigne deia que les arrugues de l'esperit són les que ens fan més vells, no pas les de la cara. Quan miraves el Ramon no veies cap vell. Estaves davant d'una persona gran plena de saviesa, d'inquietuds, de projectes... Quan anaves a casa seva, coneixies l'hora d'entrada, però no la de sortida. Era un gran tertulià i sempre tenia temes interessants per explicar i una gran habilitat per interrelacionar-los. Quina gran satisfacció li va representar veure publicat el seu llibre! Quina satisfacció immensa fer possible que entrés al vademècum dels escriptors catalans amb una obra de referència, coincidint amb la commemoració del 75è aniversari de la Guerra Civil! I això als 94 anys. Tot un exemple de vitalisme, d'esperit jove. *